

Maruša Avguštin

44. SEJEM OTROŠKIH KNJIG V BOLOGNI Ilustratorski utrinki z največjega sejma otroških knjig

Za udeležbo na tradicionalni ilustratorski razstavi letošnjega bolonjskega sejma otroških in mladinskih knjig, ki je bila od 24. do 27. aprila 2007, se je potegovalo 2653 avtorjev iz 58 držav. Štiričlanska mednarodna strokovna žirija (iz ZDA, Japonske, Italije in Avstrije, ki jo je zastopala tudi pri nas dobro znana ilustratorica Lisbeth Zwerger) jih je izbrala 85 iz 23 držav. Častni gostje sejma so letos prišli iz francosko govoreče Belgije, t.j. iz Valonije in Bruslja. Njihova estetsko oblikovana razstava zelo raznolikih, živih, humorja polnih ilustracij s spremljajočimi knjigami je bistveno obogatila prostor pred centrom za razgovore in srečevanja med ilustratorji, založniki, kritiki itd. in skoraj zameglila osrednjo razstavo. Ta se je pričela z ilustracijami – slikami Wolfa Erlbrucha, znamenitega nemškega ilustratorja, dobitnika nagrade Hansa Christiana Andersena v letu 2006, čigar ilustracija je tudi na platnicah letošnjega razstavnega kataloga. Po abecednem redu so z največ petimi originalnimi ilustracijami sledila dela izbranih avtorjev najrazličnejših likovnih rešitev. Pri posameznih razstavljalcih je bilo opaziti nekaj več naslona na zgodovinske sloge, postmodernega združevanja različnih likovnih prijemov in tudi zgledovanja likovnih izrazov med ilustratorji, ne glede na njihove generacijske razlike in kultur-

na okolja, iz katerih izhajajo. Lanskoletne izrazite prevlade azijskih avtorjev letos ni bilo zaznati, še vedno pa so bili po različnosti likovnih tehnik, po pestrosti likovnih izrazov in po popolnosti izvedb na prvem mestu Japonci. Z odličnimi ilustracijami so bili zastopani tudi Iranci, in sicer s svojskim, zdaj modernim, zdaj bolj ljudsko občutenim izrazom, bodisi v zadržanem ali živahnem kontrastnem koloritu in v ploskoviti gradnji kompozicij. Med njimi so bile ilustracije mladega iranskega umetnika Amirja Shaabani-pourja (1978) po koloritu, kompoziciji in lahkotni igrivosti izvedbe nenavadno sorodne ilustracijam Marjete Cvetko (1953, Ljubljana) za še neobjavljene *Slovenske balade*. Med Japonci je Junko Nagano (1954) z ilustracijami v tehniki jedkanice in z barvnimi svinčniki jasno spominjal na Maurica Sendaka (1928) v avtorski slikanici *Where the Wild Things Are*, Španec David Pintor (1975) pa z računalniškimi ilustracijami po koloritu, sproščenih slikarskih potezah in v oblikovanju prostora na angleškega mojstra ilustracij in avtorskih slikanic Quentina Blakea (1932). Maja Celija (1977, Maribor) je bila na razstavi edina Slovenka, vendar je študirala v Italiji in tam tudi živi. Njene barvno žive akrilne ilustracije so bile domišljjsko bogate in prijetno vznemirljive s kombiniranjem secesijsko

občutenih figur in popartistično obravnavo prostora. Izvirne in likovno zelo učinkovite so bile v tehniki barvnih papirnatih šablon s prepletanjem igrivosti in originalne pripovednosti ilustracije Portugalca Gemea Luisa Mendonca (1965, Mozambique). Spominjale so na dela slovenske slikarke Polone Maher (1971, Maribor), ki je diplomirala na Akademiji za likovno umetnost v Bologni. Sicer raznolike ilustracije nemških avtorjev je pogosto zaznamovala realistično obravnavana ali ekspresionistično občutena pripovednost.

Nedomišljjskih ilustracij, ki so bile na razstavi, kot že nekaj let, vključene med domišljjske, ni bilo veliko. Tudi tokrat bi se nekatere med njimi lahko kosale z domišljjskimi.

Omenili smo le najopaznejše primere v široki paleti ilustratorskih izrazov. Daljše oziroma večkratno ogledovanje razstavnega gradiva bi zagotovo pokazalo še druge posebnosti.

Strokovna žirija, ki je odbrala dela za razstavo, je tudi letos, kot je zapisala, pogrešala več izvirnosti in drznosti pri iskanju uprizoritvenih možnosti pripovednih vsebin; poudarila je demokratičnost bolonjske razstave, ki daje enake možnosti tako uveljavljenim mojstrom kot začetnikom na področju knjižne ilustracije.

Častni gostje sejma so bili zastopani z razstavama PARADA in PANORAMA z bogatima spremljajočima katalogoma. Prva je obsegala dela petnajstih umetnikov na temo valonske posebnosti karnevalov z obiljem humorja, izvirne domišljije in raznolikostjo izrazov, druga je nudila kalejdoskop sodobne valonske in bruseljske ilustracije iz obdobja od 1950 do 2007 z deli štiridesetih izbranih avtorjev. V Palazzo d' Accursio v mestu je bila še tretja razstava »COMIC STRIP – PASSION'S TRIP«, ki je skupaj s katalogom predstavila tradicijo in izrazno bogastvo njihovega stripa.

Na švedski stojnici knjižnega sejma je bila še posebej bogato obeležena stoletnica rojstva švedske pisateljice Astrid Lindgren, Italijani pa so jo počastili z razstavo v mestu, za katero je 26 italijanskih ilustratorok oblikovalo po nekaj prizorov iz *Pike Nogavičke* v najrazličnejših likovnih izrazih in tehnikah. Razstavo je spremljal tudi katalog, žal samo v italijanskem jeziku.

Italijanska razstava v mestu in švedska stojnica na sejmu, posvečeni izjemno priljubljeni otroški pisateljici, sta nas spomnili na mednarodni simpozij o Astrid Lindgren, ki ga je pripravila 18. aprila 2007 v Ljubljani Pionirska knjižnica Knjižnice Otona Župančiča. Simpozij je spremljala bogata razstava (gradivo zanjo je prispeval tudi naš največji lindgrenolog Marjan Marinšek), za katero so v Pionirski knjižnici pripravili tudi izčrpen katalog. Polona Lovšin, ki je katalog oblikovala, je prispevala radoživo, barvito, slikarsko obravnavano naslovnico z upodobitvijo nasmejjane pisateljice in njenih junakov ter Pikeinega konja s Piko, Anico in Tomažem na hrbtu, ki leti kot Pegaz po nebu. Brez nepotrebne skromnosti lahko zapišemo, da je Pionirska knjižnica z omenjenim projektom odlično opravila svoje strokovno poslanstvo in zgledno počastila pisateljico stoletnico rojstva.

Na stojnicah bolonjskega sejma, na katerem je letos sodelovalo več kot 1200 razstavljalcev, od tega 1100 tujih iz 63 držav, nas je, razumljivo, zanimala predvsem slovenska udeležba. Omenjamo le dve: Založba Mladinska knjiga je na njem že dolgoletna gostja in posebej z avtorskimi slikanicami v zadnjih letih dokaj uspešno prodira na tuje trge. S katalogom otroških knjig iz leta 2007 je pregledno predstavila slikanice, domišljjske in nedomišljjske knjige in knjige za mladostnice in mladostnike. Barvne naslovnice knjig so opozarjale na

raznolikost in kvaliteto naše ilustracije. Ob povzetkih zgodb so bili navedeni tudi odkupi avtorskih pravic za posamezne slikanice in ilustrirane knjige. Med avtorji je bila še vedno najbolj opazna Lila Prap, uveljavljajo pa se že tudi nekatera nova imena.

Na drugi stojnici so se skupaj predstavili slovenski ilustratorji, pesniki, pisatelji in založniki otroških knjig z bogato opremljenim katalogom v organizaciji Gospodarske zbornice Slovenije in dodatno finančno pomočjo Ministrstva za kulturo. To je gotovo pomemben korak pri poskusu nadaljnega prodiranja slovenske knjižne ustvarjalnosti za otroke in mladino v širši evropski in svetovni prostor.

Knjižnega sejma, kakršen je bolonjski z vsemi spremljajočimi programi, ki zadevajo knjigo, ni mogoče pregledati v celoti. Na posameznih stojnicah so se knjige prepletale z elektronskimi mediji. Ker je bilo naše zanimanje osredotočeno predvsem na ilustracije, je ostala v živem spominu stojnica z originalnimi ilustracijami, urejenimi po abecednem redu, ki je nudila pregled najširšega izbora ilustratorjev, obravnavanih vsebin in likovnih rešitev zanje. Najbrž se gradiva poslužujejo tudi pisci besedil in založniki, a vtis je bil, da jih ogledujejo predvsem ilustratorji, ki se tudi na ta način seznanjajo z ilustratorskimi trendi. Veliko mladih ilustratorjev je bilo opaziti s slikarskimi mapami z deli, ki so jih želeli predstaviti založnikom. Na posameznih stojnicah so bila napisana obvestila, kdaj pregledujejo ilustracije. Naša ilustratorica Alenka Sottler nam je pokazala svojo mapo, v kateri ni imela izdelanih končnih likovnih rešitev za določeno snov, temveč je s posameznimi listi zelo domiselno pokazala svoj način likovnega razmišljanja in nastajanja ilustracij, lahko v čisti abstraktni igri, ki jo nato nadgrajuje z vnašanjem realistično prepoznavnih pravljicnih vsebin.

Kakor je posebna žirija izbrala ilustracije za razstavo letošnjega bolonjskega sejma, tako je druga mednarodna strokovna žirija obravnavala ilustrirane knjige in podelila nagrade zanje:

Norvežan Stian Hole je za knjigo *Garmanns Sommer*, ki jo je napisal in ilustriral, prejel najuglednejšo nagrado bolonjskega sejma, t. i. nagrado FIC-TION.

Shaun Tan je bil za tekst in ilustracije v knjigi *The Arrival* nagrajen s FICTION SPECIAL MENTION.

Knjigi *I promessi sposi* avtorja Alessandra Manzoni in ilustratorja Federica Maggionija in *Un lion à Paris* z besedilom in ilustracijami Beatrice Alemagna sta prejeli nagradi FICTION MENTIONS.

NON FICTION nagrado je prejela knjiga *L/ encyclopédie des cancrs, des rebelles et autres génies* avtorja Jean-Bernarda Pouya in z ilustracijami Serga Blocha.

Z NON FICTION MENTIONS so bile nagrajene tri knjige: *Hör zu, es ist kein Tier so klein, das nicht von dir ein Bruder könnte sein* Armina Abmeierja (avtor besedila in založnik) in ilustracije različnih avtorjev, *Une cuisine tout en chocolat*, pisec Alain Serres, ilustracije Nathalie Novi in *Gravures de bêtes* avtorja in ilustratorja Oliviera Bessona.

Dobitnik nagrade NEW HORIZONS je bila knjiga *El libro negro de los colores* s tekstom Menena Cottina in z ilustracijami Rosana Faria.

NEW HORIZONS MENTIONS sta prejeli knjigi *Lampião & Lancelote* avtorja in ilustratorja Fernanda Vilela in *Dodles*, tekst Nadine Touma, ilustracije Rena Karanouh.

Predpostavljamo, da je vsaj večino vseh nagrajenih knjig bilo mogoče videti na razstavi BOLOGNA PO BOLOGNI v knjigarni Konzorcij Mladinske knjige v Ljubljani (22. – 26. maj 2007). Mnenja

žirije, objavljena v katalogu razstave Bologna 2007, so zelo pohvalna in glede ilustratorskega deleža pogosto omenjajo vsebinsko pogojeno združevanje novih in klasičnih slikarskih prijemov in bogastvo likovnih tehnik, med njimi tudi že skoraj pozabljenih.

Če smo nekoč opozarjali na potrebo po skupni predstavitvi slovenskih ilustratorjev na bolonjskem sejmu, se nam

tokrat zdi nastop različnih ustvarjalcev slovenskih otroških knjig, kar se je letos zgodilo prvič, za značaj sejma bolj smiselno in upamo, da tudi bolj obetaven za prepoznavnost in prodor naše kompleksne knjižne ustvarjalnosti za otroke v svet. Zato pa naj bi se slovenski ilustratorji tem bolj potrudili za kvalitetno, pestro in dovolj številčno udeležbo na letošnji bienalni predstavitvi svetovnih ilustracij v Bratislavi (BIB).